

PSYCHODRAMA AS A METHOD FOR DEVELOPING EMOTIONAL INTELLIGENCE IN PEDAGOGICAL ANIMATION: STRUCTURE AND APPLICATION OF AN AUTHORIAL PEDAGOGICAL MODEL FOR MIDDLE CHILDHOOD STUDENTS

Avi Abner

University “Asen Zlatarov”, Bulgaria, avi.abner707@gmail.com

Abstract: The application of psychodrama in pedagogical animation as an innovative approach for enhancing emotional intelligence in middle childhood presents a significant advancement in educational practice. Emotional intelligence, which encompasses the recognition, expression, and regulation of emotions, is fundamental to both social adaptation and academic achievement. Conventional educational frameworks, however, often lack structured approaches to support the development of these skills, which are critical to holistic child growth. To address this gap, Dr. Avi Abner has developed an authorial pedagogical model that integrates psychodramatic techniques with pedagogical animation, providing a structured yet flexible framework to nurture emotional awareness, empathy, and social skills in a supportive learning environment. Through thoughtfully designed role-play scenarios, interactive group activities, and staged social situations, children are encouraged to explore their emotions and improve self-regulation, social awareness, and empathy. The study highlights the efficacy of psychodrama in fostering social competence and emotional regulation, focusing particularly on its benefits during middle childhood—a crucial phase for emotional and social development. This model offers educators a replicable and adaptable framework, providing practical tools for embedding emotional intelligence training within the curriculum in a manner that complements cognitive learning. The findings suggest that integrating psychodrama into educational settings not only addresses children’s emotional needs but also facilitates a balanced development, equipping them with essential skills for both academic and social success.

Keywords: Pedagogical animation, Psychodrama, Social-emotional development, Emotional regulation, Educational methodology.

ПСИХОДРАМАТА КАТО МЕТОД ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ В ПЕДАГОГИЧЕСКАТА АНИМАЦИЯ: СТРУКТУРА И ПРИЛОЖЕНИЕ НА АВТОРСКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ МОДЕЛ ЗА УЧЕНИЦИ В СРЕДНА ДЕТСКА ВЪЗРАСТ

Ави Абнер

Университет “Проф. д-р Асен Златаров”, България, avi.abner707@gmail.com

Резюме: Приложението на психодрамата в педагогическата анимация като подход за развитие на емоционалната интелигентност при деца в средна училищна възраст представлява значителен принос към съвременната образователна практика. Емоционалната интелигентност, обхващаща способността за разпознаване, изразяване и регулиране на емоциите, е от решаващо значение както за социалната адаптация, така и за академичния успех на учениците. Традиционните образователни методи често не включват структурирани подходи за насърчаване на тези умения, които са ключови за цялостното развитие на децата. В отговор на тази необходимост д-р Ави Абнер разработва авторски педагогически модел, съчетаващ психодраматични техники с педагогическа анимация, като предлага структурирана и гъвкава рамка за стимулиране на емоционалната осъзнатост, емпатия и социални умения в подкрепяща учебна среда. Чрез добре организирани ролеви сценарии, интерактивни групови дейности и социалноролеви ситуации децата получават възможност да изследват и осъзнават своите емоции, като усъвършенстват уменията си за саморегулация, социална чувствителност и емпатия. Изследването подчертава ефективността на психодрамата за укрепване на социалната компетентност и емоционалната регулация, с особено внимание към значението ѝ в средната училищна възраст, ключов етап за емоционалното и социално формиране на личността. Този модел предлага на педагогическата общност възпроизводима и адаптивна рамка, осигуряваща практически насоки за интегриране на обучението по емоционална интелигентност в учебния процес по начин, който допълва когнитивното развитие. Резултатите показват, че интеграцията на

психодрамата в образователния процес не само удовлетворява емоционалните нужди на децата, но и улеснява тяхното балансирано развитие, подготвяйки ги с основни умения за академичен и социален успех.

Ключови думи: Педагогическа анимация, Психодрама, Социално-емоционално развитие, Емоционална регулация, Образователна методология.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Въпросът за развитието на емоционалната интелигентност в рамките на училищното образование не е нов, но прилагането на психодраматични техники като средство за стимулиране на тези умения представлява иновативен педагогически подход. Психодрамата предлага възможност за децата да изразяват и осмислят своите емоции в безопасна и контролирана среда, като едновременно с това се развиват саморефлексия, комуникативни умения и способност за вземане на бързи и адекватни решения (López-González, A., Morales-Landazábal, P., & Tora, G, 2021). Този метод съчетава терапевтични и образователни принципи, създава възможности за насърчаване на емоционалната интелигентност сред учениците в началното училище, особено в средна детска възраст. Чрез разыгриване на ролеви сценарии и интерактивни дейности психодрамата подкрепя децата в изграждането на способността да разпознават и управляват емоциите си, да развиват емпатия и социална чувствителност (Berghs, M., Prick, A.-E. J. C., Vissers, C, et al, 2022).

Целта на настоящото изследване е да разгледа възможностите и предизвикателствата, свързани с интегрирането на психодрамата в обучението по педагогическа анимация в началното училище. Чрез анализ на съществуващата литература и практически примери се изследва влиянието на този метод върху емоционалното и социалното развитие на децата в средна детска възраст. Особено внимание ще бъде обърнато на въпроса как психодраматичните дейности могат да се използват за насърчаване на емпатията, самоконтрола и ефективната комуникация в педагогическия процес.

2. ИЗЛОЖЕНИЕ

През последните години все повече внимание се обръща на интеграцията на психодраматични техники в образователните програми с цел развиване на емоционалната интелигентност при ученици в средна детска възраст. Този подход предоставя възможности за нови педагогически решения, които надграждат традиционните методи на социално-емоционално обучение. Въпреки че развитието на емоционалната интелигентност е добре изследвано в академичните среди, прилагането на психодраматични техники в педагогическия контекст остава сравнително новаторско. Изследванията на Катерин Кифер и нейните колеги подчертават значението на емоционалната интелигентност за социално-емоционалното развитие на децата, като същевременно отбелязват необходимостта от по-дълбоко изследване на връзката между емоционалната интелигентност и академичните успехи. (Keefer, K., Parker, P., et al, 2019). Този акцент върху емоционалната интелигентност създава необходимостта от нови педагогически методи, които да насърчават нейното развитие. Блага Димова изтъква тази необходимост, като подчертава, че използването на различни методи, средства и похвати помага „за разнообразяване на живота на децата, осъществявайки основната цел на образованието – личностното развитие“ (Димова, 2021).

Психодраматичните техники и педагогическата анимация се разглеждат като изключително полезни педагогически подходи, които допълват традиционните методи за социално-емоционално обучение, насърчавайки междуличностните умения (Şimşek, N., Kızıl, A., & Yavuz, F, 2020). Според изследванията на Наталия Пилипенко и колегите ѝ психодрамата стимулира прозрение и емоционално освобождаване, като позволява на участниците да изследват въпроси чрез ролева игра и групова активност (Pylypenko, N., Radchuk, H., Shevchenko, et al, 2023). Все повече изследвания доказват ефективността на тези техники за развитието на емоционалната интелигентност и социалните умения на децата, но в практиката липсва последователен модел, който да обедини тези два подхода в систематичен учебен процес (Stadler, C., & Kern, S, 2010). Тази празнина в педагогическата практика изисква модел, който да осигури ясна структура за прилагане на психодрамата и педагогическата анимация по начин, който води до устойчиви и трайни резултати.

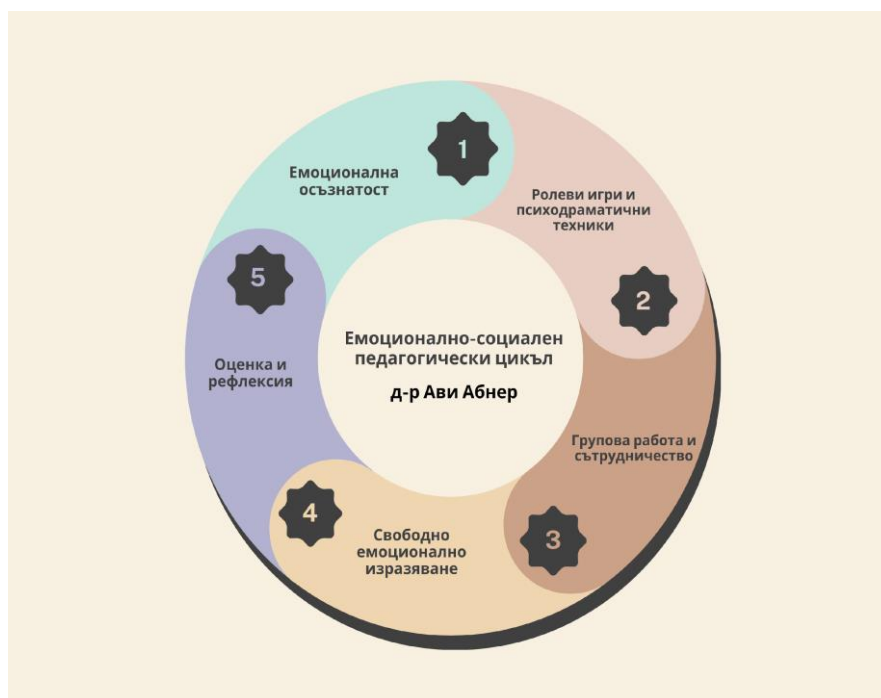
Педагогическата анимация, от своя страна, съчетава игра, творчество и интерактивни дейности, които помагат на учениците да се ангажират активно в учебния процес, да се изразяват свободно и да взаимодействат ефективно с връстниците си. Тази техника се доказва като особено ефективна при работата с деца в началното училище, тъй като създава безопасна среда за емоционално изразяване и социално взаимодействие (Shreesha, M., & Tyagi, S, 2016); (Chudaieva, V. & Shuldyk, O, 2020). Въпреки това педагогическата анимация често се прилага отделно или на ниво извънкласни дейности, а не като интегрирана част от учебната програма. Това води до липса на последователност, което ограничава потенциала на тази методика. Изследванията на Майкъл Уигелсуърт и неговите колеги показват, че такива

програми не само улесняват когнитивното развитие, но също така подпомагат формирането на социална идентичност и способността на децата да изградят устойчиви социални връзки (Wigelsworth, M., Verity L., Mason C., et al, 2022). Тази взаимовръзка между педагогическа анимация и психодрама не само обогатява социално-емоционалното обучение, но също така формира среда, в която учениците могат да се развиват като самоуверени, осъзнати личности. По този начин интеграцията на тези два метода води до по-дълбоко и всеобхватно развитие на децата, което е от важно значение за техния бъдещ успех както в академичен, така и в социален план.

Обединяването на психодрамата и педагогическата анимация в структуриран и целенасочен учебен модел е от важно значение, тъй като тези две техники имат взаимодопълващи се ефекти. Психодрамата се съсредоточава върху емоционалната осъзнатост и регулиране, докато педагогическата анимация стимулира социалната активност и творческото изразяване на личността. Когато тези методи бъдат съчетани в добре структурирана учебна рамка, учениците ще имат възможност да усъвършенстват своите социални компетентности в една безопасна, творческа и контролирана среда (Zins, J., Bloodworth, M., Weissberg, R., et al, 2007).

Тази необходимост води до разработването на авторския модел на д-р Ави Абнер, който съчетава двата подхода и осигурява систематична структура за тяхното прилагане. Моделът предлага не само теоретично обединение на психодрамата и педагогическата анимация, но и практически насочена рамка, която включва ясно дефинирани етапи. Всеки от тези етапи е насочен към плавно развитие на емоционалната интелигентност и социалните умения на учениците, като всяка фаза надгражда предходната, осигурявайки задълбочено и цялостно развитие. Създаването на този авторски модел има за цел да преодолее предизвикателствата, свързани с разпокъсаното и непоследователно прилагане на психодраматичните и педагогическите техники в образователния процес. Това позволява постигането на устойчиви образователни резултати и развитие на социално-емоционалните умения у децата. В основата на този модел лежи концепцията за „цикъл“, в който всяка стъпка се явява свързана с предходната и води до надграждане на емоционалната интелигентност. Етапите на модела включват:

Фигура 1. Емоционално- социален педагогически цикъл

Източник: Фигурата е авторски модел, създаден от д-р Ави Абнер. (Всички права са запазени).

Етап 1 - Емоционална осъзнатост

Етапът на емоционалната осъзнатост се фокусира върху изграждането на базови умения, свързани с разпознаването и осмислянето на емоционални преживявания. Този процес подпомага за създаването на

основа за бъдещи социално-емоционални компетентности. Чрез подходящи образователни средства и интерактивни подходи, участниците в процеса се запознават с различни емоционални състояния, което им дава възможност да анализират емоционалните си реакции в различен контекст. В хода на този етап се използват методи, които включват визуални стимули и групови дискусии. Целта е да се подпомогне развитието на умения за разбиране и изразяване на емоции чрез подходящи вербални и невербални средства. Особено внимание се обръща на способността на индивидите да идентифицират собствените си емоции и тези на другите, което създава условия за по-добра адаптивност в социална среда. Ролята на учителя в този етап е свързана с насочване и подкрепа, като се предоставят инструменти за осъзнаване на емоционалните реакции и тяхното управление. Освен това чрез процеси на рефлексия и диалог участниците се насърчават да разширят своето разбиране за емоционалния си свят.

Етап 2 - Ролеви игри и психодраматични техники

Фазата, свързана с използването на интерактивни и симулативни методи е от важно значение за подпомагането на социалното и емоционалното развитие на участниците. Основният фокус е върху поставянето на индивидите в контекст, който позволява експериментиране с различни социални роли и ситуации. Тази практика създава възможност за изследване на междуличностните отношения и по-дълбоко разбиране на емоционалните реакции на околните. Симулативните дейности предлагат динамична среда, в която участниците могат да изпълняват роли, свързани с различни социални контексти като например тези на членове на семейството, приятели или други значими фигури. Чрез тази активност те придобиват по-широка перспектива за различните гледни точки и за това как емоциите влияят на поведението в дадена ситуация. Този подход е полезен за изграждане на съпричастност, като по този начин участниците се учат да разбират емоционалното състояние на другите. Чрез целенасочено включване в интерактивни сесии, участниците развиват по-устойчиви умения за справяне със сложни социални и емоционални предизвикателства. Така те придобиват увереност в управлението на своите емоции и формират по-ефективни стратегии за взаимодействие с околните. Това ги подготвя за справяне с реални житейски ситуации и за изграждане на здравословни междуличностни връзки.

Етап 3 - Групова работа и сътрудничество.

Третият етап е насочен към развиването на умения за сътрудничество в групова среда. В този контекст участниците прилагат придобитите си умения за разпознаване и управление на емоции в ситуации, които изискват активно включване в общи дейности. Основната цел е да се подпомогне изграждането на способност за работа в екип, координация на усилията с останалите членове и осъзнаване на отговорността за постигането на общи резултати.

Груповите задачи предлагат възможности за изследване на социалната динамика, като стимулират процесите на комуникация, споделяне на идеи и разрешаване на възникнали разногласия. Участниците се учат да изразяват мнения, да изслушват гледните точки на останалите и да работят заедно за постигането на предварително поставени цели. Освен че подпомага развитието на комуникативни и организационни способности, този етап създава условия за упражняване на лидерски умения, включително поемане на инициатива, мотивация на групата и ефективно управление на процесите. Същевременно се създават възможности за практическо разрешаване на конфликти, които често възникват при различия в гледните точки. Чрез участие в съвместни дейности участниците не само укрепват своите социални връзки, но и придобиват умения, които биха били полезни за бъдещото им развитие.

Етап 4 - Свободно емоционално изразяване

В тази фаза учениците получават възможността да изразяват своите емоции чрез различни творчески дейности, като основният акцент е поставен върху задълбочаването на тяхното емоционално и социално разбиране. Театралните упражнения и драматичните изяви предоставят пространство, в което децата да могат да изследват и представят вътрешните си преживявания, като същевременно развиват умения за общуване и съчувствие. Ролята на учителя в този процес е важна, в този случай той не е пряк ръководител, а наставник, който създава условия учениците сами да достигнат до осмисляне и анализ на своите емоции. Неговата задача е да подкрепи учениците в това да разпознават и управляват емоциите си, като същевременно ги насърчава да осъзнаят връзката между своите чувства и поведение. Целта на тази фаза е да се засили емоционалната осъзнатост на децата и да се задълбочи тяхното разбиране за социалните отношения, като им се предостави безопасна и подкрепяща среда за свободно емоционално изразяване.

Етап 5 - Оценка и рефлексия

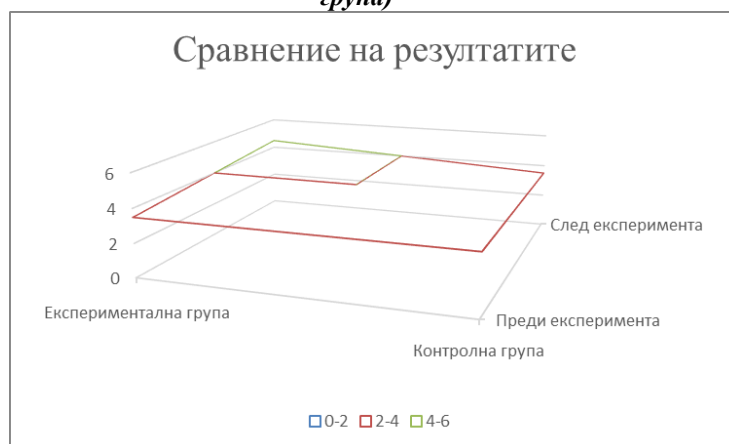
В този етап учениците, с подкрепата на учителя, извършват анализ на своя напредък, като основният акцент е поставен върху разбирането и осмислянето на придобитите емоционални и социални умения. Учителят играе важна роля в този процес, тъй като не само ръководи дискусията, но и подпомага учениците в идентифицирането на техните силни и слаби страни. Чрез конкретни примери от ролеви игри,

психодраматичните сесии и груповите задачи учителят насочва вниманието на децата към анализа на тяхното поведение и емоционални реакции в различни социални ситуации. Рефлексията в този контекст се използва като метод за задълбочено осъзнаване на личния и груповия напредък, както и за оценка на социалната динамика в групата. Особено внимание се обръща на умението на учениците да разпознават как техните действия и емоционални реакции влияят върху поведението на другите и върху общата атмосфера в групата. Учителят задава целенасочени въпроси, които насърчават децата да анализират своите действия и да направят връзка между емоциите си и социалните резултати. По този начин учениците не само развиват умения за саморефлексия, но и придобиват по-задълбочено разбиране за своите емоции и поведение в различни социални контексти. Фазата на оценка и рефлексия има за цел да обобщи целия учебен процес и да подготви учениците за следващите етапи на развитие. Чрез този процес те получават ясна представа за постигнатия напредък, както и за областите, в които е необходимо допълнително усъвършенстване.

Изследователски експеримент: Доказване на ефективността на модела на д-р Ави Абнер“

Изследването е проведено при стриктно спазване на научните и етичните стандарти, за да се осигури достоверност и валидност на резултатите. Включването на общо 100 ученици, разпределени равномерно в експериментална и контролна група, гарантира репрезентативност на извадката и възможност за надеждно сравнение между двете групи.

Фигура 2. Сравнение на резултатите - преди и след експеримента (експериментална и контролна група)

Източник: Авторска графика, изготвена чрез използване на софтуера - Microsoft Excel.

Изследването има за цел да провери ефективността на „Емоционално-социалния педагогически цикъл“ върху емоционалната интелигентност на ученици от 3-ти и 4-ти клас. Използвани са две групи, експериментална (3 "а" и 4 "а" клас), която преминава през цикъла, и контролна (3 "б" и 4 "б" клас), която не участва в допълнителните сесии. Изследването обхваща общо 100 ученици. Във всяка група са включени по 50 ученици, като извадката е структурирана по следния начин:

Резултатите са анализирани чрез сравнение на средните стойности на емоционалната интелигентност преди и след експеримента за всяка група. Използван е въпросник за емоционална интелигентност с максимален възможен резултат от 60 точки. Средните стойности за всяка група са представени както преди, така и след експеримента, като е изчислено и процентното подобрене за експерименталната група. Средната стойност преди експеримента показва, че и двете групи започват с приблизително еднакви средни стойности на емоционалната интелигентност - 3.49 за експерименталната и 3.50 за контролната група, което показва баланс между изходните нива на двете групи. Обаче средната стойност след експеримента показва, че експерименталната група достига средна стойност от 4.49, докато контролната група запазва първоначалната си стойност от 3.50. Това ясно показва значително подобрене в емоционалната интелигентност на учениците, преминали през педагогическия цикъл. Експерименталната група показва 28.6% увеличение в нивото на емоционалната интелигентност, докато контролната група остава на същото ниво с 0% подобрене. Този процентен ръст е индикатор за успешното прилагане на горепосочения авторски модел и само експерименталната група показва значително повишение в емоционалната интелигентност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Създаването на авторски педагогически модел, който обединява психодрамата и педагогическата анимация, е иновативно решение за преодоляване на съществуващите предизвикателства в развитието на емоционалната интелигентност при децата в средна детска възраст. Въвеждането на тези два подхода в единна методология създава възможност за по-ефективно и дългосрочно развитие на социално-емоционалните умения на учениците. В съвременния образователен процес се наблюдава необходимост от холистични модели, които да предоставят цялостна рамка за развитие на емоциите, поведението и социалното взаимодействие при децата. Авторският модел, представен в това изследване, е изграден на базата на систематичен подход, който осигурява не само структурирани етапи на обучение, но и създава условия за плавен и естествен преход между тях. Това позволява децата не просто да развиват емоционалната си интелигентност, но и да осъзнават влиянието на своите емоции върху социалното взаимодействие. Психодраматичните техники предоставят пространство за творческо и ролево изразяване на емоциите, докато педагогическата анимация насърчава активното участие и сътрудничеството между учениците. Тези два подхода, съчетани в една последователна система, водят до цялостно развитие на личността на децата, като същевременно подобряват социалната им адаптация и способността за комуникация. Този модел предоставя значителни предимства в областта на социално-емоционалното обучение, като съчетава теоретични и практически аспекти по начин, който води до дългосрочни и устойчиви резултати. Успешната интеграция на психодрамата и педагогическата анимация предоставя на учениците възможността да изразяват свободно своите емоции, да изграждат умения за емпатия и социална осъзнатост, като същевременно се развиват в академичен и личностен план. Модел, съчетаващ психодрамата и педагогическата анимация, е методология, която предлага значителен потенциал за формиране на умения у учениците в средна детска възраст, които ще им служат през целия живот.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Димова, Б. (2021). Усъвършенстване на компетентности на децата от предучилищна възраст извън педагогическите ситуации. Годишно научно-методическо списание Образование и технологии, том 12/2021, брой 2, ISSN 1314-1791 (print), ISSN 2535-1214 (online), стр. 354-358.
<http://doi.org/10.26883/2010.212.3480>, стр. 354-358
- Berghs, M., Prick, A.-E. J. C., Vissers, C, et al. (2022). Drama therapy for children and adolescents with psychosocial problems: A systematic review on effects, means, therapeutic attitude, and mechanisms of change. *Children (Basel)*, 9(9), pp 1358, DOI: 10.3390/children9091358.
- Chudaieva, V. & Shuldyk, O. (2020). *Psychodrama: A lecture course*.
<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12839/1/Psyhodrama.p>.
- Keefer, K., Parker, P., et al. (2019). *Emotional Intelligence in Education: Integrating Research with Practice*. New York: Springer press, ISBN- 13: 978-3030080594.
- López-González, A., Morales-Landazábal, P., & Topa, G. (2021). Psychodrama group therapy for social issues: A systematic review of controlled clinical trials. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), pp 4442, DOI: 10.3390/ijerph18094442.
- Pylypenko, N., Radchuk, H., Shevchenko, et al. (2023). The psychodrama method of group psychotherapy. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 14(3), pp 134–149.
- Shreesha, M., & Tyagi, S. (2016). Does Animation Facilitate Better Learning in Primary Education? A Comparative Study of Three Different Subjects. *Creative Education* 07(13), pp 1800-1809, DOI:10.4236/ce.2016.713183.
- Şimşek, N., Kızıl, A., & Yavuz, F. (2020). The effect of psychodrama on empathy and social skills development in adolescents. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 27(2), pp 96-101, DOI:10.4274/tjcamh.galenos.2020.69885.
- Stadler, C., & Kern, S. (2010). *Psychodrama: Eine Einführung (German Edition)*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, ISBN-13: 978-3531165394.
- Wigelsworth, M., Verity L., Mason C., et al. (2022). Social and emotional learning in primary schools: A review of the current state of evidence. *Br J Educ Psychol*, 92(3):898-924, pp 898- 924, DOI: 10.1111/bjep.12480.
- Zins, J., Bloodworth, M., Weissberg, R., et al. (2007). The Scientific Base Linking Social and Emotional Learning to School Success. *Journal of Educational and Psychological Consultation* 17(2-3), pp 191-210, DOI:10.1080/10474410701413145.